

Novellaelemzés szempontjai

0. Címadás

- az esszének mindig címet adunk
- ez lehet egyszerű cím pl.: *Kosztolányi Dezső XY című novellájának elemzése*
- vagy adhatunk kreatív címet is pl.: *Mit jelent a valódi boldogság? – Kosztolányi Dezső Boldogság c. novellájának elemzése*

1. Életrajzi, irodalomtörténeti háttér

- Ismertetni, hogy mi a feladat, miről fog szólni az elemzés
- Helyezd el a művet a szerző életművében!
- Van-e összefüggés az író körülményei, a történelmi háttér és a mű cselekménye között?
- Műfaj megállapítása a tanult módon, fogalommal
- novella: **olyan kisepikai műfaj, amely rövid, tömör, általában csattanóra végződő történetet mutat be. Jellemzői: kevés szereplő, korlátozott időtartam, egy cselekményszálnak csak egy részét ismerjük meg.**
- Hogyan jelennek meg a novella műfaji sajátosságai a műben? Igazolni, hogy tényleg novella

2. Szövegű elemzés

a) Cím, alcím, mottó és a szöveg viszonyának vizsgálata

- Megjelenik-e szövegben a cím? Ha igen, mi lehet a szerepe?
- Mi indokolja a címadást? Mit fejez ki, jelöl meg a cím? → a cím lehet témamegjelölő, helyszínt, időt megjelölő, a főszereplőt megjelölő, motívumot megjelölő
- A cím és a szöveg hangulata
- Milyen más címet / alcímet lehetne adni a műnek?
- Ha van alcím, akkor a cím és az alcím kapcsolatát vizsgálni!

b) A novella hangulata: az első sorok elemzése. Mit sejtetnek az első sor szavai / mondatai a novella egészéről? Mi az olvasói várakozás?

Nyelvi eszközök vizsgálata:

- Szókincs (gyakran ismételt szavak), tájszavak, régies kifejezések, neologizmusok=egyéni alkotású szavak, divatszavak használata
- Mondatszerkesztés, lehetnek megszakított mondatok (...), ezeknek mi lehet a jelentése
- Szereplők beszédének vizsgálata
- Költői eszközök szerepe a novella hangulatának megteremtésében – hasonlatok, megszemélyesítések...

- Milyen céllal használja a nyelvi eszközöket, mit üzen ezekkel – milyen hangulatot teremt?

Tartalmi eszközök vizsgálata:

- Helyszín és idő vizsgálata → Hol, mikor játszódnak az események? Milyen szimbolikus üzenete lehet ennek?
- Ellentétek és párhuzamok a novella cselekményében (ismétlődő események)
- Konfliktusok, szembenállások vizsgálata

- Milyen céllal használja a tartalmi eszközöket, mit üzen ezekkel – milyen hangulatot teremt?

c) A novella szerkezete

- Az egyes részekről rövid összefoglaló készítése → Miről szól, meddig tart a szövegben?
- Bevezetés=expozíció, alaphelyzet, helyzetismertetés – alapkönfliktus.
- Bonyodalom, feszültségkeltés (ismétlődő események) – a konfliktus kibontakozik.
- Tetőpont – a legfontosabb jelenetek, mondatok – összecsapás
- Megoldás – tanulság, mondanivaló megfogalmazása

d) Az elbeszélő személye – nem azonos a szerzővel! Minden novella kitalált történet!

- Kívülálló személy? Része a műnek?
- Hogyan értelmezi a cselekményeket?
- Gyermekelbeszélő?
- Az elbeszélő lehet:
  - E/1=én-elbeszélő, naplószerű, lehet életrajzi elemeket felhasználó. DE! Sosem azonos A SZERZŐVEL!!!
  - E/3 kívülálló elbeszélő – nem ismeri a szereplőket, nem nyilvánít véleményt, tárgyilagos, tényszerű leírások
  - E/3 mindentudó elbeszélő – ismeri a szereplőket, kapcsolataikat, sőt még a gondolataikat is tudja, közvetíti

e) A szereplők jellemzése

- Honnan jön, mit tudunk a múltjáról?
- Mi a célja, értékrendje?
- Milyen a külseje, milyen belső tulajdonságok, jellemvonások derülnek ki ebből?
- Milyen szokatlan / szokásos, tipikus dolgokat tesz? Ezek alapján milyen a jelleme?
- Szereplők közötti kapcsolatok, konfliktusok

Minden bekezdés után kössük a gondolatot a mű egészéhez, gondolatmenetéhez!

3. Szubjektív elemzés, lezárás, befejezés

Mi a mű üzenete? Hogyan hatott rám, milyen érzelmeket váltott ki belőlem? Tanulság, saját vélemény, megfogalmazása, hatásos idézet. Esetleg ajánló → Kiknek, miért ajánlanád?